

La construcció discursiva de *nosaltres* en el llenguatge parlamentari

Lucie Kuzmová - Universitat Masaryk de Brno
lkuzmova@mail.muni.cz

Rebut / Received: 03/04/2025

Acceptat / Accepted: 20/06/2025

Resum. La construcció discursiva de *nosaltres* en el llenguatge parlamentari. El treball es dedica a l'estudi de l'ús contextualitzat del pronom personal *nosaltres*. Es pretén arribar a conèixer la naturalesa del grup del qual considera formar part un parlant parlamentari. S'observa que segons el context el pronom explícit pot expressar la solidaritat dins del grup al qual representa el pronom, afalagar-lo o també establir diferències dialèctiques entre el grup en qüestió i una altra persona o un altre grup de persones. L'èmfasi en les diferències ajuda a construir la imatge social del grup que representa l'emissor. L'ús del pronom opcional afavoreix la negociació de la imatge col·lectiva del grup que representa el parlant i de vegades també implica un efecte en la imatge social dels altres.

Paraules clau: *Activitats d'imatge, Anàlisi del discurs parlamentari, Pronom personal, Explicitació de subjecte, Nosaltres.*

Abstract. The Discursive Construction of *We* in Parliamentary Language. The work is dedicated to the study of the contextualized use of the personal pronoun *we*. The aim is to get to know the nature of the group of which a parliamentary speaker considers himself to be a part. It is observed that depending on the context, the explicit pronoun can express solidarity within the group to which the pronoun represents, flatter it or also establish dialectical differences between the group in question and another person or another group of people. The emphasis on differences helps to build the social image of the issuing group. The use of the optional pronoun favours the negotiation of the collective image of the group represented by the speaker and sometimes also implies an effect on the social image of others.

Keywords: *Facework, Analysis of parliamentary discourse, Personal pronoun, Explicit subject, We.*

1. Introducció

Segons Gelabert - Desnoyer l'activitat política es basa fonamentalment en generar discurs¹ (2006, p. 2). En el treball dedicat als factors pragmàtics de l'explicitació dels pronoms de primera persona en el llenguatge parlamentari (Kuzmová, 2024), s'ha constatat que l'ús explícit dels pronoms de subjecte *jo* i *nosaltres* és un dels recursos que ajuden els polítics a construir l'autoimatge social a través de les estratègies verbals. També s'ha pogut observar com l'explicitació d'aquests pronoms de subjecte pot afectar la imatge social d'altres agents; encara que en el context parlamentari l'efecte sobre una altra persona pot ser neutre, sovint hi ha un efecte negatiu o, amb menys freqüència, hi pot haver un efecte positiu. D'acord amb, per exemple, Nogué (2008) el significat díctic bàsic de *nosaltres* deixa que l'emissor s'inclogui en un ventall ampli de col·lectius, que cobreixen diferents esferes de la vida social. El present estudi se centra en el pronom de subjecte explícit *nosaltres*, i explora la naturalesa d'aquest díctic en el llenguatge parlamentari, en particular. Ens preguntem a qui es refereix el parlant que fa servir el pronom explícit. Volem saber quina és la naturalesa del grup del qual es considera ser membre el parlant, i si pretén destacar la figura col·lectiva per tal de subratllar la pertinença a un grup determinat o, més aviat, per a destacar la diferència entre el grup del qual forma part i algú altre de fora d'aquest col·lectiu. Segons Soler Bonafont (2016), l'explicitació del subjecte oracional pot convertir un missatge en fenomen pragmàticament més informatiu.

El pronom *nosaltres* se centra explícitament en la figura del grup en el qual s'inclou l'emissor del missatge i, per tant, incideix en la imatge social del grup implicat. En el present treball s'estudiarà la naturalesa del pronom *nosaltres* amb la funció de subjecte explícit de la proposició en el discurs parlamentari² en relació amb les activitats d'imatge.

L'anàlisi pretén descriure l'essència del grup al qual es pot referir el pronom *nosaltres* com a subjecte oracional en el discurs parlamentari, ja que es pot referir a realitats amb característiques diferents. Encara que, com veurem, el pronom explícit gairebé sempre afecta sobretot la imatge pròpia, es constatarà l'efecte principal sobre la imatge social d'altres participants de l'acte comunicatiu relacionat amb els diferents tipus de la naturalesa del *nosaltres* parlamentari.

D'acord amb Stewart (2001), els pronoms personals en combinació amb una forma verbal inequívoca morfològicament violen la màxima conversacional de la quantitat de Grice (1975), que estableix que la contribució verbal no hauria de ser ni redundant ni insuficient des del punt de vista informatiu. La violació de les màximes griceanes es pot

1. A l'estudi de la relació entre la política i el llenguatge es dediquen, per exemple, Geis 1987, Wilson 1990, Gamson 1992, Laborda 2000, Chilton 2001, 2004.

2. El discurs parlamentari ha sigut estudiat des del punt de vista de la referència de persona, per exemple, per Gelabert-Desnoyer (2006), De Cock (2009, 2012), De Cock i Nogué Serrano (2017), Nogué Serrano i Payrató (2023).

explicar sovint per la prioritat que se li atorga a la cortesia verbal o a les necessitats de les activitats d'imatge.

2. Marc teòric

2.1. *Pronoms*

El pronom personal *nosaltres* és un pronom díctic, que designa directament els participants de l'acte de parla. “Els pronoms personals són elements nominals definits i designen una persona o entitat coneguda o identificable [...]” (Institut d'Estudis Catalans, p. 189). Al mateix temps, és un pronom referencialment vague, ja que es pot referir a una gamma bastant àmplia de realitats extralingüístiques:

[...] el seu significat díctic bàsic permet a l'enunciador incloure's en tota mena de col·lectius, que cobreixen totes les esferes de la vida social dels humans, des d'algun o tots els participants en la comunicació fins al conjunt de la humanitat —passada, present i futura— i dels éssers vius, amb totes les combinacions intermèdies possibles. (Nogué Serrano, 2008, p. 157).

El pronom *nosaltres* es refereix a la presència, no necessàriament física, de diversos individus segons la realitat extralingüística en particular. Todolí (2008, p.1367) explica que:

[...] el plural de la primera persona no expressa l'existència de més d'un emissor, sinó una expansió cap a altres persones [...]. Aquesta expansió s'anomena *inclusiva* si incorpora una altra persona dítica i té valor de 'jo i tu' (més altres de possibles), i *exclusiva* si no incorpora una altra persona dítica i equival a 'jo i altre(s), però no tu'.

En la llengua catalana, la primera persona del plural és recuperable a través de la flexió verbal, les marques morfològiques permeten sobreentendre el subjecte oracional. El pronom personal que es pot sobreentendre s'anomena *pronom buit* (Todolí, 2008). El català és una de les llengües *pro-drop* (*pronoun-dropping*); aquesta mena de llengües no requereix la realització sintàctica d'un subjecte obligatòriament. No obstant això, el subjecte es pot expressar de manera explícita encara que a l'oració hi hagi una forma verbal inequívoca. En aquest cas, l'explicitació de subjecte representa una opció marcada respecte a l'el·lipsi.

Segons Todolí (2008), el pronom fort pot tenir diferents funcions comunicatives, com ara establir el contrast, afegir èmfasi o eliminar ambigüitat. El pronom fort duplica la informació que aporta el morfema verbal i això condueix a la transgressió de la màxima de quantitat de Grice (1975). Les màximes griceanes de vegades es violen per la necessitat d'aplicar efectes d'índole social. Com veurem, en el cas considerat en aquest treball són les activitats d'imatge.

En la mateixa línia, Alcaide Lara explica que l'explicitació pronominal del subjecte “no es una cuestión de variación libre, sino que está sujeta a factores sintácticos y, sobre todo, comunicativos” (2009, p. 7). Com es pot observar, el pronom personal explícit amb la funció de subjecte oracional no es considera redundant, sinó que és comunicativament rellevant.

Nosaltres subratlla la pertinença i afiliació social, i gestiona la identitat social del parlant i del grup al qual s'inclou. En paraules de González de Requena Farré (2020, p.196) “la enunciación del nosotros opera como un marcador de identidad cuyo empleo permitiría apreciar la armonía en las relaciones interpersonales, el sentido de pertenencia grupal y el nivel de compromiso en integrantes de organizaciones e instituciones”.

En aquest estudi ens ocupem només del pronom *nosaltres* que realitza la funció sintàctica de subjecte oracional. El subjecte focalitza un participant de l'acte comunicatiu, i un subjecte expressat es manifesta més present que un subjecte omès (Serrano i Aijón Oliva, 2010). L'explicitació del subjecte pronominal incrementa la força expressiva de l'acte de parla, ja que suposa una insistència particular.

Com ja s'ha dit, el pronom *nosaltres* pot abastar diversos individus segons la realitat extralingüística en qüestió. Rivarola (1984, p. 206) explica que:

[...] lo referido suele ser en la praxis comunicativa no dos o más sujetos de enunciación simultáneos [...], sino un solo sujeto de enunciación en co-presencia de otro(s) individuo(s) que el sujeto de enunciación integra a su discurso, que hace hablar a través de su voz. Esta co-presencia no es obligadamente, por cierto, una co-presencia física; puede ser una co-presencia diseminada en el espacio o diferida en el tiempo; puede ser, finalmente, una co-presencia de carácter representativo, cuando el sujeto de enunciación considera que su habla expresa una intención colectiva o que su persona, por fuerza de su investidura, es símbolo de una pluralidad que queda reflejada en la autodesignación plural.

2.2. Llenguatge parlamentari

El discurs parlamentari constitueix un gènere específic dins del llenguatge polític (Van Dijk, 1999). Aquesta mena de discurs es veu afectada pel context parlamentari, en el qual es lluita constantment pel poder. En aquest context, un partit o una coalició que representa el govern legislatiu ha d'interactuar en la resolució de problemes i en el tractament de propostes amb l'oposició que pretén accedir al poder (Ilie, 2003). A banda de la necessitat de resoldre problemes de manera pacífica i dialogar, les sessions es caracteritzen per la constant confrontació entre el govern i l'oposició. Al mateix temps, la figura del president del Parlament controla l'aplicació de certes regles de comportament. Durant les sessions, els polítics es dirigeixen a altres membres del parlament, als seus partidaris i a l'oposició, i, a través dels mitjans de comunicació, també al públic

general. En aquest context, l'atenció que se sol parar a la llengua de manera conscient és extraordinària, ja que el discurs pot aconseguir afermar o perjudicar la imatge, o *face*³, segons la terminologia de Goffman (1967), d'un polític. Els parlamentaris poden preparar prèviament el seu discurs, però també poden replicar les intervencions dels interlocutors de manera improvisada.

L'ambigüitat de la forma pronominal *nosaltres* en el context parlamentari neix de la diversitat de nivells de representació que poden exercir els polítics, com ara la del ciutadà d'una regió, la del membre d'un partit polític, la del membre d'una coalició, etc. El pronom és relativament flexible, ja que semànticament pot comprendre un grup de persones petit, en alguns casos fins i tot es pot referir a una sola persona, i, com l'altre extrem, es pot ampliar a tot el gènere humà.

Segons Nogué Serrano i Payrató, que es dediquen a observar els canvis en la referència als participants discursius, els membres del parlament “more and more prefer to include themselves in groups than to speak in their own behalf alone” (2023, p. 312). Considerem que es tracta d'una estratègia important des del punt de vista sociopragmàtic. Les necessitats de l'autoimatge grupal política tenen repercussions en el nivell lingüístic.

El discurs parlamentari té una dinàmica interaccional complexa, predominantment competitiva. Segons Van Dijk (1995), les estratègies fonamentals del discurs ideològic són la d'emfatitzar les pròpies accions positives i la d'emfatitzar les accions negatives dels altres. Per tant, podem pressuposar que les activitats que emfatitzin la imatge positiva del col·lectiu que representa l'emissor seran significatives, i que les activitats d'autoimatge d'un col·lectiu estrictament polític afectaran més o menys negativament la imatge social dels membres d'un altre col·lectiu o dels altres participants del discurs.

Com veurem, en el llenguatge parlamentari és productiva l'estratègia discursiva de diferenciació, que, d'acord amb els principis de diferenciació (Van Dijk, 1999; Bourdieu, 2001) entre el “nosaltres” i els “altres”, construeix una identitat de pertinença a un grup i estableix una diferenciació d'un altre grup que no treballa pels mateixos interessos. Aquesta categoria ajuda a definir la imatge dels subjectes implicats en la situació comunicativa. Segons Van Dijk, en el marc de l'anàlisi crítica del discurs, la distinció entre “nosaltres” i “els altres” és una estratègia discursiva clau per a la reproducció de la dominació ideològica. Aquest contrast serveix en el discurs parlamentari per a posicionar el grup propi com a racional, moralment superior, etc., i per a representar el grup extern (els altres) com a inferior, etc.

Gelabert - Desnoyer (2006, p. 7) distingeix els següents tipus de la primera persona plural en un corpus parlamentari espanyol: *nosotros individual*⁴ que només es refereix al parlant, *nosotros inclusiu* que inclou tant el parlant com l'interlocutor, *nosotros*

3. Goffman defineix el terme *face* com a “the positive social value a person effectively claims for himself by the line others assume he has taken during a particular contact. Face is an image of self delineated in terms of approved social attributes” (1967, p.5).

4. En el corpus analitzat no hem documentat aquest ús.

representatiu l'abast referencial del qual és el parlant més un grup present o absent, el parlant més tots els presents o el parlant i tots els espanyols, un altre tipus el representa *nosotros experiencial* que a banda del parlant inclou tot el gènere humà, *nosotros vocatiu* en el qual el parlant no hi és present i la primera persona plural es refereix en realitat a l'interlocutor i, per acabar, parla d'altres usos de *nosotros*, que pot funcionar com a marcador discursiu, pot transmetre l'estil indirecte o pot obtenir un ús ambigu, difícil de classificar. Aquesta classificació no es refereix només a l'ús pronominal de la primera persona del plural, sinó que inclou també l'abast del morfema verbal corresponent. Alguns dels valors esmentats es donen només en la forma implícita, com ara el *nosotros vocatiu* (Gelabert - Desnoyer, 2006, p. 11). Aquí ens centrarem tan sols en l'estudi de la forma pronominal explícita.

2.3. Activitats d'imatge

Les activitats d'imatge (*facework*) (Goffman, 1967) representen accions que els humans realitzen per a ser coherents amb la imatge social pròpia, que és producte de la comunitat en particular, i per a considerar la imatge social dels interlocutors en una determinada situació comunicativa. Hernández Flores explica que es tracta d'una "categoría englobadora de diferentes tipos de comportamiento comunicativo con efecto en la imagen social de los interactuantes" (2013, p. 177). Com es pot deduir, aquesta mena d'activitats té un impacte significatiu en les relacions interpersonals i en la manera en què els altres veuen una persona, i també té repercussions en el llenguatge emprat.

Bravo (1999, 2002) distingeix dos tipus de la imatge social afectada per la interacció comunicativa. Parla, d'una banda, de la imatge d'autonomia, que depèn del desig dels humans de sentir-se com algú amb característiques individuals que permeten diferenciar-lo del grup a què pertany; i, d'altra banda, de la imatge d'afiliació, que es refereix a la necessitat humana de veure's identificat amb un grup de persones. Tant la imatge d'autonomia com la d'afiliació es poden manifestar de manera individual o grupal.

En aquest estudi ens interessa la imatge grupal, ja que es refereix a la manera amb la qual un grup determinat desitja veure's o ser vist pels altres membres d'un col·lectiu. Encara que la parla és una activitat individual i el pronom *nosaltres* normalment no representa una parla simultània de diferents emissors, ens basem en el fet que els parlants parlamentaris esdevenen portaveus d'un grup determinat que, en un moment particular, aparentment representa un locutor grupal per tal de produir un efecte social en la imatge del grup o col·lectiu del qual forma part. No ens fixarem, per tant, en la imatge individual del locutor, encara que el comportament comunicatiu que realitza en nom del grup, evidentment, també l'afecta.

Les activitats d'imatge poden crear o confirmar una imatge social, poden servir per a atacar i perjudicar-la, o poden estar destinades a protegir una imatge social davant les amenaces d'una interacció. El seu efecte social pot ser neutre, positiu o negatiu per a les imatges dels interactuants involucrats (Bravo, 2002, 2005; Hernández Flores,

2013). Com ja s'ha dit, aquí ens fixarem en la imatge grupal i l'efecte d'aquesta mena d'activitats sobre la imatge dels destinataris directes o indirectes de l'esdeveniment comunicatiu. L'efecte de les activitats d'imatge pot ser positiu per al grup que inclou l'emissor i, al mateix temps, neutre per a l'interlocutor o una altra persona o un altre grup de persones. Això ocorre quan se centren únicament en protegir o destacar la imatge social del col·lectiu representat per l'emissor; són activitats d'autoimatge (Bravo, 2005; Hernández Flores, 2013). L'efecte social de les activitats d'imatge pot ser positiu per a totes les imatges involucrades. Aquest tipus d'activitats comunicatives busca l'equilibri entre les imatges. No obstant això, en el llenguatge polític sovint es persegueix de manera negativa la imatge d'altres persones, especialment d'aquelles que no simpatitzen amb la ideologia de l'emissor. En aquests casos, l'efecte social per als altres pot ser negatiu.

En aquest sentit els pronomes personals serveixen d'estratègies de les activitats d'imatge dels interactuants involucrats en un esdeveniment comunicatiu. González de Requena Farré (2020, p. 198) afirma que “a través de los pronombres personales se juegan distintas opciones para manejar la imagen pública con la cual los interlocutores se presentan ante los demás, y procuran el reconocimiento personal y la aprobación e inclusión sociales.”

3. Corpus i metodologia

Aquest treball intenta explorar qualitativament la naturalesa pragmaticodiscursiva del pronom de subjecte explícit de la primera persona plural en el discurs parlamentari català actual. És a dir, es pretén descriure el tipus d'entitat que pot comprendre el pronom *nosaltres* estudiat i el tipus de l'activitat d'imatge que s'hi treballa. Evidentment, ens veiem limitats pels temes i contextos que tenim a l'abast en el corpus d'estudi, i reconeixem que sessions de temàtiques diferents podrien donar lloc a un altre tipus d'emissor que pretén representar un col·lectiu determinat.

Tota l'activitat comunicativa parlamentària es registra i es transcriu sistemàticament en forma del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* [DSPC], un document accessible públicament. L'anàlisi s'ha aplicat a les dades provinents de les transcripcions de 4 números del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* de l'any 2023. Els 4 números del DSPC corresponen als 4 mesos del primer quadrimestre de l'any, els números concrets s'han escollit de manera aleatòria i s'especifiquen a l'aparat bibliogràfic de l'estudi. Com a resultat disposem d'un corpus de 286 mostres del pronom personal *nosaltres* amb la funció sintàctica de subjecte explícit. Encara que les dades numèriques no constitueixen el centre de la nostra atenció, els apartats de l'anàlisi s'acompanyen del nombre total d'ocurrència de l'entitat representada pel pronom *nosaltres*.

Per a determinar la naturalesa de *nosaltres* i les activitats d'imatge que pot vehicular, s'ha tingut en compte el context. En la majoria dels casos, el context va representar un mitjà suficient per a una catalogació correcta del fenomen. Hi ha enunciacions en els quals el referent s'esmenta explícitament, i n'hi ha d'aquells en els quals el referent es dedueix del context pragmàtic. El destinatari pot desxifrar el referent a partir del

contingut proposicional de l'enunciat en qüestió o dels enunciats adjacents, a partir dels coneixements socioculturals i interpersonals compartits, i la situació comunicativa establerta. No obstant això, també s'han trobat alguns casos de difícil interpretació quant al referent del pronom. Hi va haver mostres en les quals el context proporcionat no ens va deixar contemplar el *nosaltres* d'una manera unívoca; per tant, aquest petit nombre de mostres es va descartar de l'anàlisi. Vegem-ne un exemple.

- (1) Pau Morales i Romero (diputat, Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana): Per tant, hem de posar també el focus aquí. I és per això que, sumant-me al que han dit altres companyes abans des d'aquest faristol, ens sembla que és important que puguem desencallar aquesta comissió d'investigació sobre els fons voltors; que és important, doncs, que Junts per Catalunya i el PSC, si compartim que aquí hi tenim un problema, s'hi puguin sumar i puguem desencallar aquest espai parlamentari, que també haurà d'encabir algunes de les demandes que avui hem retirat, que no s'han pogut incloure en el text, però que ens sembla que és important que puguin formar part de la informació de que disposem tots i totes nosaltres. Perquè cal llum, calen dades i cal poder fer una anàlisi rigorosa per destil·lar les millors propostes en benefici de la ciutadania i del país. (DSPC-P 97, p. 68)

En aquest exemple, l'abast de *nosaltres* no és precís, ja que podria fer referència al govern, a tots els presents, a tots els catalans, etc.

Abans d'estudiar qualitativament la naturalesa i els efectes sobre la imatge social del pronom *nosaltres*, s'han extret totes les ocurrències del pronom esmentat amb la funció de subjecte explícit dels DSPC analitzats. Després s'ha observat el context de cada aparició del pronom, s'ha considerat el tipus d'entitat que inclou cada ocurrència de *nosaltres* explícit i s'ha avaluat el seu efecte social. Per acabar, s'ha descrit més concretament el tipus de l'activitat d'imatge del recurs estudiat i s'ha procurat constatar el seu abast sociopragmàtic. D'acord amb el marc teòric exposat, hem pogut classificar les activitats d'imatge del subjecte pronominal explícit en tres categories bàsiques, és a dir, en activitats d'autoimatge, activitats d'imatge positiva i activitats d'imatge negativa. En l'anàlisi següent es recullen i s'exemplifiquen només els valors més freqüents de *nosaltres*, considerats els més representatius en aquests contextos. Les activitats d'imatge positiva són les menys representades en aquest context.

En els apartats següents s'interpretaran i s'exemplificaran els usos documentats més habituals.

4. Anàlisi

Com ja s'ha constatat en un treball anterior dedicat als pronoms *nosaltres* i *jo* amb la funció de subjecte en el llenguatge parlamentari (Kuzmová, 2024), l'explicitació de subjecte serveix d'estratègia d'autoimatge del parlant o del grup que representa. Aquesta

activitat comunicativa permet als membres del Parlament fer sobresortir explícitament la figura pròpia, sigui individual o col·lectiva. En aquesta anàlisi ens interessa la gestió de la imatge col·lectiva, és a dir, *nosaltres* és una estratègia per a realçar la figura del grup que inclou l'emissor. A banda d'aquest ús principal, a les pàgines següents també podrem observar alguns efectes negatius sobre la imatge d'altres persones. Com veurem, els efectes positius sobre els altres no hi destaquen gaire.

A continuació identificarem els col·lectius que amb més freqüència apareixen representats pel pronom *nosaltres* en el corpus del treball i veurem el tipus d'activitats d'imatge que s'hi realitzen.

Grup parlamentari

El pronom de subjecte explícit *nosaltres* es refereix sovint al parlant i als seus companys d'un grup parlamentari concret (155 casos). És a dir, el locutor s'inclou explícitament en un grup parlamentari particular i realitza l'acte de parla en nom de la resta del col·lectiu. Aparentment, es tracta d'un locutor plural; però, evidentment, en realitat no es tracta de la parla simultània de diversos membres del grup, ja que els altres membres no esdevenen locutors.

Aquest *nosaltres* pot ser neutre pel que fa a l'efecte sobre les altres persones, destinataris directes o indirectes de l'acte de parla (106 casos). En aquest cas, sol subratllar les idees i les propostes del col·lectiu en qüestió, la feina realitzada fins ara o també les promeses per al futur. L'emissor parla en nom del seu grup parlamentari amb l'objectiu de visibilitzar o justificar les tasques dutes a terme conjuntament, sense voler tenir cap efecte directe sobre la imatge d'altres col·lectius polítics. D'aquesta manera es cohesiona la imatge social del grup representat per l'emissor. L'exemple següent il·lustra aquest ús.

- (2) Assumpta Escarp Gibert (diputada, Grup Parlamentari Socialistes i Units per Avançar): El Grup Socialistes i Units per Avançar vol formar part, com deia, amb lleialtat, d'aquest pacte. Nosaltres contemplem la salut en el centre de l'acció de govern, i les nostres propostes i mesures tenen un caràcter transversal, de coordinació i de cooperació institucional. (DSPC-P 94, p. 24)

A més, el pronom *nosaltres* fet servir pels portaveus dels grups parlamentaris és un recurs ideal per a insistir en la diferenciació entre el grup al qual es refereix el pronom explícit i altres persones (35 casos). L'efecte que deixa aquest recurs sobre la imatge social de l'altre col·lectiu al·ludit és sovint negatiu, aquest *nosaltres* pretén destacar les qualitats del grup de l'emissor i beneficiar la seva imatge en detriment d'un altre col·lectiu o d'una altra persona. La contrastació establerta és un dels mecanismes que serveix per a lluitar pel poder. El pronom explícit és un recurs idoni per a emfatitzar la suposada o la desitjada superioritat política o ideològica d'un grup parlamentari.

- (3) Joan Ignasi Elena Garcia (conseller d'Interior): Per tant, insisteixo que no entraré en aquesta dinàmica, perquè és contribuir al que els sustenta a vostès, que és la divisió i la confrontació, i també la mentida –i permeti'm que l'hi digui amb tanta claredat. I nosaltres, com que som gent d'ordre –perquè l'ordre és d'esquerres–, no compartim els discursos que fomenten la violència i que fomenten la confrontació i que fomenten la divisió entre uns i els altres, en aquest cas per raons d'origen. I ho fan sistemàticament i ho fan permanentment i en tots els àmbits de la seva acció política. (DSPC-P 106, p.103)

La intervenció pretén perjudicar clarament la imatge de l'altre col·lectiu. En les oracions adjacents es troben al·lusions directes a l'altre col·lectiu amb l'objectiu d'establir una comparació que afecti negativament els altres. La ideologia i l'actitud del *nosaltres* es presenta com a única acceptable socialment. L'autoimatge del grup representat per l'emissor rep un efecte positiu.

Departament

El *nosaltres* també està representat pels membres del mateix departament, o sigui, un equip de treball que obra col·lectivament (52 casos). La funció majoritària d'aquest *nosaltres* és intensificar l'autoimatge del grup, presentant la seva actuació o iniciativa de manera positiva (43 casos).

- (4) Roger Torrent Ramió (conseller d'Empresa i Treball): Ara bé, en l'àmbit on nosaltres podem incidir, hi estem no només predisposats, sinó que hi estem incidint d'una manera molt evident. (DSPC-P 94, p. 47)

Es pretén demostrar que es tracta d'un equip competent que actua d'acord amb les necessitats de la societat.

De vegades, l'estratègia d'autoimatge d'un departament implica un retret enfocat en una altra entitat, amb la qual cosa es pretén repercutir en la seva imatge social rebaixant-la (8 casos). L'equip es vol diferenciar clarament d'un altre col·lectiu i es presenta com l'opció més acceptable per tal de mantenir o expandir el seu poder.

- (5) Teresa Jordà i Roura (consellera d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural): Nosaltres seguirem treballant, i ho farem incansablement, per tal de garantir la conservació també de la biodiversitat, que és l'altra cara de la moneda, també extremadament important, i també, doncs, la conservació del medi natural, mentre vostès intenten ridiculitzar-nos, d'alguna manera, parlant d'«*ambientalismo histérico*», quan està més que comprovat que aquest país en els últims anys hem perdut un vint-i-cinc per cent de biodiversitat. (DSPC-P 97, p. 81)

El grup es presenta actiu, es presenta com a part de la lluita per a cuidar el medi ambient, a diferència de l'altre col·lectiu al·ludit, que, a més, segons el locutor, subestima la gravetat de la situació en la qual es troba la biodiversitat actual. Els altres, o sigui, el grup extern, es representen de manera negativa com a irracionals en comparació amb el grup propi, el “nosaltres”. L'estratègia ajuda a transmetre la ideologia del grup.

Govern

A través del pronom de subjecte *nosaltres*, els parlants també solen presentar la posició o l'actuació del govern com a conjunt del qual formen part (47 casos). Aquí, la finalitat més important de l'explicitació del pronom de subjecte també és la intensificació de l'autoimatge del cos esmentat, amb l'objectiu d'afavorir la confiança per part del públic o de moderar objeccions per part de l'oposició (35 casos). A través de *nosaltres*, es fa referència als èxits aconseguits en l'esfera política i s'avalua favorablement l'aplicació de certes mesures socials o econòmiques, per exemple. L'objectiu del pronom és realçar el missatge.

- (6) Roger Torrent i Ramió (conseller d'Empresa i Treball): En definitiva, nosaltres som el Govern de la reindustrialització, precisament perquè som conscients de com d'important és tenir llocs de treball de qualitat arrelats al territori i estables... (DSPC-P 97, p.7)

El pronom *nosaltres*, que representa el govern, també pot intentar generar un efecte negatiu a la imatge de l'oposició, per exemple (9 casos). L'oposició s'hi perfila com els altres. Sovint s'estableixen comparacions directes amb la clara intenció de diferenciar-se dels altres. De les comparacions en surt com l'opció més raonable i adequada el govern actual.

- (7) Pere Aragonès i Garcia (president de la Generalitat): I nosaltres parlem, mentre vostè parla de partits i de candidats i de campanyes electorals i de desitjos de tornar a posar aquest país en una convocatòria electoral, on ja li dic que, malgrat el que puguin dir algunes enquestes, vostès tampoc tindrien possibilitats de governar, perquè la ciutadania de Catalunya no els hi genera, cap a vostès, no els hi dona, cap a vostès, prou confiança per fer-ho..., mentre vostè parla de tot això, nosaltres treballem pel que li deia: perquè hi hagi més centres d'atenció primària, perquè hi hagi la renovació i construcció de nous hospitals, perquè hi hagin millors escoles i perquè hi hagi millors llocs de treball arreu del país, arreu dels barris que sempre s'han tingut menystinguts, s'han sentit menystinguts, i arreu de totes les comarques i pobles del país. (DSPC-P 97, p.30)

S'estableix una clara diferenciació i distància entre *nosaltres*, que es preocupa pel benestar de la societat catalana i les parts de la societat més desafavorides, i els altres, que segons el locutor només es preocupen per una nova etapa electoral amb l'esperança d'aconseguir-hi més poder. D'aquesta manera, es construeix una forta distinció entre els representants del govern i els de l'oposició, des d'una visió política.

Catalans

El parlant se situa també dins del grup més ampli, que representa els catalans. En aquests casos, no se sol distingir pel seu poder polític, sinó que forma part dels ciutadans per a demostrar quines inquietuds té aquest col·lectiu (19 casos). Es tracta d'un *nosaltres* més inclusiu.

El pronom *nosaltres* explícit ajuda a transmetre diferents tipus d'estratègies comunicatives. D'una banda, afavoreix la intensificació d'autoimatge de Catalunya, això passa sovint fixant-se, per exemple, en els èxits assolits per la comunitat catalana (16 casos). Es tracta d'un instrument que ajuda a crear la sensació d'unitat i de solidaritat.

- (8) Josep González-Cambray (conseller d'Educació): No amagarem res. No hem estat mai d'amagar. De fet, nosaltres som els únics que, juntament amb Navarra i País Basc, de l'Estat espanyol, som els únics que hem passat proves de competències bàsiques aquest curs passat. (DSPC-P 100, p.26)

El pronom *nosaltres* emprat a l'exemple anterior, de fet, no inclou tots els catalans, encara que estratègicament es presenta com si fos així. No obstant això, l'enunciat ha de beneficiar la imatge de tota la comunitat catalana.

D'una altra banda, en aquest context també trobem mostres que inclouen autocrítiques dirigides al col·lectiu del qual el parlant forma part. Per tant, l'efecte podria ser lleugerament negatiu (3 casos). L'estratègia es fa servir bàsicament per a reclamar un canvi de posicionament, del qual s'espera aconseguir una situació més positiva per a aquest *nosaltres* que representa els catalans. Sovint es tracta d'una crida a obrar per a beneficiar la comunitat.

- (9) Maria Dolors Sabater i Puig (diputada, CUP - Un Nou Cicle per Guanyar): I fa molt bé l'Aran de reclamar aquesta vehicularitat, de defensar-la amb ungles i dents, com hauríem hagut de fer nosaltres. I per això sorprèn tant que vostès continuïn en aquest engany. (DSPC-P 106, p.64)

El pronom explícit *nosaltres* es refereix a l'agent d'allò que es considera un error; es critica la postura adoptada i s'infereix que la nació catalana hauria de reconsiderar la qüestió esmentada per a beneficiar-se'n. Es tracta d'un recurs estratègic per a assolir el consens.

Societat - humanitat

El col·lectiu en què es pretén incloure l'emissor pot ser encara més general, es pot referir a la societat o la humanitat en la seva totalitat, o bé a una societat de característiques particulars (6 casos). A banda de treballar l'autoimatge de la societat esmentada, també pot afectar la imatge d'un altre subjecte de manera positiva (4 casos) o negativa (2 casos).

A l'exemple següent, l'estratègia té un impacte positiu sobre aquells que van lluitar pel benestar de la societat/humanitat, per tant, l'activitat comunicativa beneficia la imatge del col·lectiu descrit i transmet la solidaritat. En aquest exemple, *nosaltres* no es refereix a tota la humanitat, sinó més aviat a les societats democràtiques que representen un col·lectiu també prou ampli.

- (10) Gemma Ubasart i González (consellera de Justícia, Drets i Memòria): Un exemple d'aquest compromís amb la memòria democràtica és la recent exhumació del militant antifranquista Cipriano Martos, a Reus, encara pendent de certificar. Cipriano Martos, com sabeu, va ser torturat per la policia franquista l'any 73 a causa de les seves activitats polítiques i va morir de resultes de les tortures. Amb aquesta exhumació dignifiquem la figura d'un lluitador antifranquista i intentem reparar una injustícia històrica.

Ens cal rescatar de l'oblit a tots els Ciprianos que van donar-ho tot, inclosa la seva vida, per l'arribada de la democràcia a aquest país. Les democràcies més avançades reten homenatge a aquells i aquelles que van lluitar perquè nosaltres puguem gaudir de drets i llibertats avui. Aquesta, doncs, és una de les qüestions que considerem fonamentals des de la conselleria. (DSPC-P 94, p.18)

Dones

Un altre *nosaltres* explícit és el que es refereix al gènere femení marcant, en aquest cas, el contrast amb un altre col·lectiu de gènere diferent (5 casos). Les parlants expliciten el pronom de subjecte *nosaltres* per a incloure's obertament en un col·lectiu femení i ho fan, sobretot, per a crear enllaços de solidaritat mútua o de reivindicació. Pel que sembla, l'estratègia no pretén afectar directament la imatge d'un altre participant, sinó, principalment, està destinada més aviat a codificar l'afiliació dins del grup al·ludit.

- (11) Raquel Sans Guerra (diputada, Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana): I, malgrat ser una cosa que ens passarà 480 vegades al llarg de les nostres vides, la menstruació, malauradament, ha estat i continua sent un tema tabú: des del líquid blau que s'utilitzava en els anuncis de les compreses, que ha fet que moltes triguéssim anys a conèixer realment de quin color és la sang de les nostres menstruacions, fins al silenci al voltant d'aquesta qüestió, que ha fet que totes nosaltres, en algun moment

de les nostres vides, hàgim intercanviat un tampó o una compresa com qui intercanvia drogues, d'amagat, per no ofendre, allò..., no fos cas... (DSPC-P 100, p.61)

Municipi

Nosaltres també pot representar altres grups específics, com ara un ajuntament o un municipi (2 casos). Dins del corpus no hem detectat gaires ocurrences d'aquest ús i, per tant, no podem generalitzar el seu efecte pragmàtic. No obstant això, suposem que hi ha una tendència a treballar l'autoimatge del col·lectiu al qual es fa referència a través del pronom. Serveixi com una mostra l'exemple següent, *nosaltres* emprat es pot referir també a altres municipis afins que actuen de manera semblant. En aquest cas, el seu efecte sobre els altres seria també positiu.

- (12) Joaquim Calatayud Casals (diputat, Grup Parlamentari de Junts per Catalunya): Consellera, sap que soc alcalde d'un petit municipi. Als municipis no ens ha fet falta cap decret de sequera per a aplicar algunes de les mesures que ara vostès han dictat i que han entrat en vigor a partir d'avui. Nosaltres, i sense que ens ho hagi dit ningú, ja fa mesos que no reguem les zones enjardinades, ja fa mesos que tenim les fonts tancades, que no fem servir aigua de boca per a la neteja dels carrers i que tenim una cura extraordinària dels nostres recursos hídrics. (DSPC-P 100, p.32)

5. Conclusió

La lluita pel poder es reflecteix en el llenguatge parlamentari, un discurs bastant competitiu i identitari, a través de diferents recursos verbals. Un d'ells són els pronoms personals. El pronom *nosaltres* estudiat aporta informació sobre la percepció de les posicions ideològiques dels membres del Parlament de Catalunya. En aquest treball es demostra, a partir de l'anàlisi de 286 mostres del pronom, la presència de tota mena d'identitats col·lectives en la comunicació parlamentària. El pronom indica en quins tipus d'entitats se solen incloure, de quina manera decideixen treballar la imatge del grup del qual formen part i si pretenen afectar de manera negativa o positiva també la imatge social de les altres persones. L'ús explícit del pronom ofereix informacions sobre les relacions que hi ha a l'àmbit polític.

Com demostra l'anàlisi efectuada sobre el corpus de treball, el pronom *nosaltres* explícit hi funciona principalment com a recurs de l'autoimatge. Aquest ús sovint comporta un efecte neutre sobre els altres, ja que l'estratègia principal del discurs dels parlants parlamentaris és treballar la imatge pròpia per beneficiar-la. Aquesta activitat constitueix el centre d'atenció de l'activitat comunicativa sense importar la imatge dels altres participants de fora del col·lectiu representat per l'emissor.

A més, força sovint, l'explicitació del pronom *nosaltres* pot produir efectes negatius sobre els altres, és a dir, pot afectar la imatge dels altres d'una manera negativa. De vegades, encara que en aquesta mena de corpus no ho hem vist gaire sovint, també produeix un efecte positiu sobre la imatge d'altres persones. De les dades quantitatives exposades, es pot deduir que l'orientació a la imatge positiva dels altres no hi és gaire significativa, no obstant això, no és inexistent.

La funció principal del pronom estudiat és la intensificació de l'autoimatge dels diferents tipus de cossos representats. En aquest tipus de discurs, amb més freqüència, el pronom designa un grup parlamentari, un departament o el govern. En alguns casos es refereix a la comunitat catalana, a la societat, a les dones o a un altre col·lectiu concret. L'autoimatge treballada se sol fixar en els èxits assolits en l'esfera política, nacional o fins i tot global per part del col·lectiu representat. Aquest ús remarca la pertinença grupal.

Les autocrítiques, que s'han vist a l'apartat "Catalans", poden tenir un efecte lleugerament negatiu sobre l'autoimatge. No obstant això, sembla que es tracta d'un recurs mitjançant el qual es pretén arribar a un acord i activar un canvi d'actitud envers la situació en qüestió. Aquesta tendència s'hauria de comprovar en un corpus més ampli.

L'objectiu de les contraposicions, que pretenen afectar de manera negativa la imatge social dels altres, és perjudicar la seva posició política per tal de limitar el seu impacte i el poder. Els altres normalment són agents que no comparteixen la mateixa ideologia o actitud. Els contrastos remarquen el posicionament grupal i la distància dels opositors o "els altres".

En futures investigacions, podria ser interessant estudiar l'exclusió i la marginació dels "altres" a través de l'ús del pronom *nosaltres*, analitzat aquí des del punt de vista de la inclusió i la construcció d'identitats col·lectives.

Referències

- Alcaide Lara, Esperanza R. (2009). El "yo" de los políticos: ¿cuestión de género? *Discurso y Sociedad*, 6 (1), 5-20. <https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/62603/el%20yo%20de%20los%20pol%20c3%a9adicos....pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bourdieu, Pierre. (2001). *Poder, derecho y clases sociales*. Desclée de Brouwer. <https://archive.org/details/poder-derecho-y-clases-sociales/page/12/mode/2up>
- Bravo, Diana. (1999). ¿Imagen "positiva" vs. imagen "negativa"? Pragmática sociocultural y componentes de face. *Oralia*, 2, 155-184.
- Bravo, Diana. (2002). Actos asertivos y cortesía: Imagen del rol en el discurso de académicos argentinos. En D. Bravo i M. E. Placencia (Eds.). *Actos de habla y cortesía en el español*, 141-174. Lincom Europa.
- Bravo, Diana. (2005). Categorías, tipologías y aplicaciones. Hacia una redefinición de la cortesía comunicativa. En D. Bravo (Ed.). *Estudios de la (des)cortesía en español. Categorías conceptuales y aplicaciones a corpora orales y escritos*, 21-52. Dunken.

- Chilton, Paul A. (2001). Analysing the language of politics: xenophobic and racist discourse. En O. Panagl, H. Goebel i E. Brix (Eds.). *Der Mensch und seine Sprache(n)* (pp. 157-190). Böhlau.
- Chilton, Paul A. (2004). *Analysing political discourse: theory and practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203561218>
- De Cock, Barbara. (2009). Funciones pragmáticas de la referencia de persona en el lenguaje coloquial y en el discurso político. *Oralia*, 12, 247–266. <https://doi.org/10.25115/oralia.v12i.8133>
- De Cock, Barbara. (2012). El debate parlamentario frente al lenguaje coloquial y al debate televisivo: una caracterización lingüística basada en el uso de la referencia de persona. En E. del Río, M. del C. Ruiz de la Cierva i T. Albaladejo (Eds.). *Retórica y política. Los discursos de la construcción de la Sociedad* (pp. 729-743). Instituto de Estudios Riojanos. <http://hdl.handle.net/2078.1/118060>
- De Cock, Barbara i Nogué Serrano, Neus. (2017). The pragmatics of person reference: A comparative study of Catalan and Spanish parliamentary discourse. *Languages in Contrast*, 17 (1), 96–127. <https://doi.org/10.1075/lic.17.1.05dec>
- Gamson, William A. (1992). *Talking politics*. Cambridge University Press. <https://archive.org/details/talkingpolitics0000gams>
- Geis, Michael. (1987). *The language of politics*. Springer. <https://archive.org/details/languageofpoliti0000geis>
- Gelabert – Desnoyer, Jaime J. (2006). Registro y funciones de “nosotros” en el discurso parlamentario español contemporáneo. *Linred: Lingüística en la Red*, 4, 1-21. https://ebuah.uah.es/dspace/bitstream/handle/10017/24518/Registro_Gelabert_LR_2006_04.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Goffman, Erving. (1967). *Interaction ritual: Essays on face to face behavior*. Doubleday.
- González de Requena Farré, Juan A. (2020). Los otros en nosotros y la gramática de la primera persona del plural. *Revista Filología y Lingüística*, 46 (1), 195-217. <https://doi.org/10.15517/rfl.v46i1.41116>
- Grice, Herbert P. (1975). Logic and conversation. En P. Cole i J. Morgan (Eds.). *Syntax and Semantics*, 41-58. Academic Press.
- Hernández Flores, Nieves. (2013). Actividad de imagen: caracterización y tipología en la interacción comunicativa. *Pragmática Sociocultural*, 1 (2), 175–198. <https://doi.org/10.1515/soprag-2012-0012>
- Ilie, Cornelia. (2003). Discourse and metadiscourse in parliamentary debates. *Journal of Language and Politics*, 2 (1), 71-92. <https://doi.org/10.1075/jlp.2.1.05ili>
- Institut d'Estudis Catalans. (2016). Gramàtica de la llengua catalana. Institut d'Estudis Catalans.
- Kuzmová, Lucie. (2024). Factors pragmàtics de l'explicitació dels pronoms de subjecte de primera persona en el discurs parlamentari. *Estudios románicos*, 33, 405-417. <https://doi.org/10.6018/ER.576461>

- Laborda, Xavier. (2000). La política como conversación. Análisis de un discurso de legitimación. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, 2, 51-86. <https://revistas.ucm.es/index.php/CLAC/article/view/92286>
- Nogué Serrano, Neus. (2008). La Primera persona del plural en català. *Llengua y Literatura*, 21, 155-198. <https://doi.org/10.2436/20.2502.01.48>
- Nogué Serrano, Neus i Payrató, Lluís. (2023). Variation and change in reference to discourse participants in Catalan parliamentary debate (1932–1938 and 1980–2020). En P. Posio i P. Herbeck (Eds.). *Referring to discourse participants in Ibero-Romance languages*, 307-343. Language Science Press. <https://doi.org/10.15460/repohh/sub.2024100014>
- Rivarola, José L. (1984). ¿Quién es nosotros? *Estudios de Lingüística Universidad de Alicante*, 2, 201-206. <https://doi.org/10.14198/ELUA1984.2.08>
- Serrano, María J. i Aijón Oliva, Miguel Á. (2010). La posición variable del sujeto pronominal en relación con la cortesía interactiva. *Pragmalingüística*, 18, 170-204. <https://doi.org/10.1177/1750481313494437>
- Soler Bonafont, María Á. (2016). La función atenuante en los verbos doxásticos del español. *Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana*, XIV-1 (27), 75-90. <https://doi.org/10.31819/rili-2016-142706>
- Stewart, Miranda. (2001). Los ‘hedges’ y el uso del ‘yo’ en la interacción cara-a-cara. *Estudios de Lingüística del Español*, 13. <http://elies.rediris.es/elies13/stewart.htm>
- Todolí, Júlia. (2008 [2002]). Els pronoms. En J. Solà et al. *Gramàtica del català contemporani* (4.ª ed., vol. 2), 1341-143. Empúries.
- Van Dijk, Teun A. (1995). Discourse Analysis as Ideology Analysis. En Ch. Schäffne i A. L. Wenden (Eds.). *Language & Peace* (pp. 17-33). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203984994>
- Van Dijk, Teun A. (1999). ¿Qué es el análisis del discurso político? En T. A. van Dijk, i I. R. Mendizábal (Eds.). *Análisis del discurso social y político* (pp. 9-103). Abya-Yala. https://digitalrepository.unm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1414&context=abya_yala
- Wilson, John. (1990). *Politically speaking. The pragmatic analysis of political Language*. Blackwell. <https://archive.org/details/politicallyspeak0000wils/page/n7/mode/2up>

Corpus

- [DSPC-P 94] Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, 94, sessió 45.1. <https://www.parlament.cat/document/dspcp/327041782.pdf>
- [DSPC-P 97] Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, 97, sessió 46.1. <https://www.parlament.cat/document/dspcp/333051505.pdf>
- [DSPC-P 100] Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, 100, sessió 48.1. <https://www.parlament.cat/document/dspcp/340339362.pdf>
- [DSPC-P 106] Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, 106, sessió 50.1. <https://www.parlament.cat/document/dspcp/364117272.pdf>